

Gildeskål kommune
Postboks 54
8138 Inndyr

Saksbehandler, innvalgstelefon
Lill Hildonen, 75531628

Uttalelse med innsigelse - Gildeskål kirkested - PlanID 201702

Det vises til oversendelse av 30.04.2020 og 20.07.2020 i forbindelse med høring av planforslag for Gildeskål kirkested.

Hensikten med planen er å legge til rette for Nordlandsmuseets formidling og kirkestedet som turist- og pilegrimsmål.

Etter initiativ fra Fylkesmannen ble det avholdt et dialogmøte om planforslaget den 12. juni 2020. Bakgrunnen for dette var at våre merknader om naturtypeforekomster og dyrka mark som ble spilt inn i forbindelse med planoppstart i svært liten grad var tatt hensyn til.

Planforslaget som er sendt på høring bygger på en atkomstløsning nord for kirkestedet, som medfører at utbyggingsområdene for museum og retreats samt parkeringsplasser i sin helhet lokaliseres til områder med sårbar naturtype eller dyrka mark.

I møtet gjorde kommunen rede for planfaglige vurderinger til grunn for forslaget, herunder alternative løsninger for atkomst og parkering. I brev av 20.07.2020 har vi mottatt en nærmere redegjørelse.

Plandokumentasjonen viser at det er mange hensyn å ta i reguleringsarbeidet, og i noe grad er disse også motstridende. Fylkesmannen har kommet til at valgt løsningen i for liten grad er avklart mot de interesser som vi skal ivareta, og spesielt er nedbygging av hagemarksområdene konfliktfylt.

Fylkesmannen vil derfor be kommunen om å vurdere atkomst og utbyggingsområdene nord for kirkestedet på nytt med sikte på alternativer. Dersom nordre atkomstløsning beholdes må det vurderes utbyggingsalternativer som kan ivareta naturtypen.

Fylkesmannen fremme innsigelse til planforslaget slik det nå foreligger, og ønsker å involveres i prosessen videre for å finne løsninger som også ivaretar hensynet til naturtypeområdene og dyrkamark.

Det er ikke innkommet innsigelse fra noen av de etater vi samordner. Vi gjør oppmerksom på at disse etatene sender sine høringsuttalelser direkte til kommunen.

INNSIGELSER

- 1. Fylkesmannen fremmer innsigelse til delområdene BAT1, BAT2, KI2, KI3, SV1 og parkeringsplassene f_SPP1- 4. Dette begrunnes med konflikt med viktige naturverdier i form av «Hagemark». For naustområdet BUN1 vil også hensynet til boreal hei danne grunnlag for innsigelse.**
- 2. Det fremmes det innsigelse til KI1, KI2, KI3, KI4, f_SGS. Innsigelsen begrunnes i jordvernshensyn.**

VURDERING OG BEGRUNNELSE

Miljøinteressene

Innsigelse

Fylkesmannen fremmer innsigelse til deler av detaljreguleringsplanen for Gildeskål Kirkested. Nærmere bestemt fremmes det innsigelse til BAT1, BAT2, KI2, KI3, SV1 og parkeringsplassene f_SPP1- 4. Dette begrunnes med konflikt med viktige naturverdier i form av «Hagemark». For naustområdet BUN1 vil også hensynet til boreal hei danne grunnlag for innsigelse.

Innsigelsen fremmes i medhold av plan- og bygningsloven § 5-4 første ledd og tredje, jf. nærmere presisering i rundskriv T-2/16 kap. 3.6 femte og sjette kulepunkt. Planforslaget er etter vår vurdering i konflikt med de statlige føringene for ivaretagelsen av naturtyper.

Begrunnelse

Planen tilrettelegger for vesentlige terrenginngrep i en viktig forekomst av naturtypen «Hagemark». Hagemark (også kalt beitehage) er en av de kulturmarkstypene som har særlig stor betydning for det biologiske mangfoldet. Dette er inngjerdet beitemark med spredte busker og trær, og er definert som «ugjødset eller lite gjødset beitemark», og faller inn under seminaturlig eng. Det engpregede økosystemet er formet gjennom hevd over lang tid. Seminaturlig eng er i Norsk rødliste for naturtyper 2018 vurdert som sårbar (VU).

Det finnes ulike typer av hagemark alt etter hvilke busker og trær som dominerer. Bjørk er det vanligste treslaget i hagemarkene, men treslagene varierer etter de økologiske forholdene. I tilfellet Munkøya nord finnes det i tillegg stedvis noe osp og selje, samt en del einer og stedvis noe bringebær i busksjiktet. Stedvis i fuktigere partier, og der skogen er dominert av kratt, finnes mye sølvbunke og mjørdurt. I tørrere partier finnes en relativ artsrik flora, med bl.a. mye dunhavre. I overgangen mot kalkmarka i vest finnes også mange basekrevende arter. Det er et visst potensiale for rødlistede/sjeldne arter av beitemarksopp innenfor lokaliteten.

Arealinngrep og nedbygging utgjør sammen med gjødsling og opphør av bruk og skjøtsel (gjengroing) de viktigste truslene mot naturtypen. Innreguleringen av samferdselstiltak, «museum og

retreatsenter» og boenheter i tilknytning til retreatsenteret (BAT 1 og 2) vil medføre betydelig tap av et areal innenfor naturtypelokaliteten benevnt som Munkøya nord.

Hagemarkforekomsten nord for Gildeskål kirkested er en av ca. 30 lokaliteter i fylket, og utgjør en av ca. 15 lokaliteter av viktig eller svært viktig verdi. Forekomsten av hagemark på Munkøya er den eneste registrerte lokaliteten i Gildeskål kommune. I spørsmålet om å tillate fysiske inngrep og forringelser som kan virke forstyrrende på naturmiljøet i en naturtypeforekomst, vil selvfølgelig både utbredelsen, representativiteten og antallet forekomster av naturtypen inngå i vurderingen og avveiningen, jfr. naturmangfoldloven §§ 4 og 10. En såpass massiv nedbygging av lokaliteten vil ha store negative konsekvenser både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Naturtypen ligger over kalkrik berggrunn, og den rike hagemarken med boreale trær som forekommer på Munkøya er ifølge Naturbase den eneste registrerte forekomsten i Nord-Norge. På landsbasis er det kun registrert ca. 20 forekomster av denne utformingen som har verdi utover det lokale.

Videre vil naustområde BUN1 i vesentlig grad avskjære en viktig forekomst av naturtypen «Boreal hei» av rik utforming, og naustområdets nordøstlige del vil komme i berøring med forannevnte hagemarklokalitet. Boreal hei er i likhet med seminaturlig eng kategorisert som sårbar i Norsk rødliste for naturtyper 2018. Rik boreal hei er også sjeldent forekommende i Norge, hvor det ifølge Naturbase kun finnes i underkant av 30 lokaliteter på landsbasis. I Nordland er forekommer denne naturtypen kun i Saltenområdet, og da ved 10 lokaliteter. I Gildeskål kommune er det registrert seks slike forekomster. Inngrep, selv forholdsvis begrenset arealbeslag, og forringelse i slike områder er på grunn av dette svært uheldig.

Museumsvirksomheten er i sterk konflikt med viktige regionale og nasjonale viktige naturverdier. Naturmangfoldlovens (nml.) skal sikre at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, jfr. § 1. Lovens § 4 oppstiller mål om at mangfoldet av naturtyper skal ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det arts mangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype. Inngrep og forringelse av en sårbar naturtype kan komme i strid med Aichi-målene under biomangfoldkonvensjonen, formål i nml. § 4 og regjeringens politikk for forvaltningen av naturmangfoldet i Norge gitt i Meld. St. 14 (2015–2016).

Fylkesmannen uttalte 13.03.17 ved oppstart av planarbeidet at områdene rundt det gamle kirkestedet i Gildeskål er et svært viktig naturområde, og at vi derfor vil *«være kritisk til enhver form for tilrettelegging for inngrep som kan vesentlig forringe eller ødelegge naturverdiene i området»*. Selv om Boarch i kommentarer til vårt innspill uttaler at dette tas til etterretning og innarbeides i planforslaget, legges det til rette for betydelig inngrep i påpekte områder som er viktig for naturmangfoldet. Attpåtil er det uttalt at «Nye anlegg og aktiviteter berører ikke områder hvor det er viktige naturområder» og at «Tiltaket gir ingen vesentlige virkninger for miljø og samfunn (...)».

Fylkesmannen mener at det må foretas en differensiert bruk og vern av slike områder, hvor man der det er mulig må ivareta de viktigste og mest sårbare økosystemene, jf. nml § 12. Det synes ikke som om man i reguleringsplanarbeidet har foretatt vurderinger av konsekvensene av arealdisponeringen, og langt mindre tatt hensyn til de store naturverdiene som gjør seg gjeldende her, jf. miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven kap. II. Etter Fylkesmannens vurdering tilfredsstillende ikke planbeskrivelsen kravet i naturmangfoldloven § 7. Vi minner om at alle planvedtak etter plan- og bygningsloven bygger på en interesseavveining. Hvilken vekt prinsippene i §§ 8-12 i naturmangfoldloven, sammen med forvaltningsmålene i § 4, blir tillagt i denne avveiningen, avhenger av hvilke naturmangfoldverdier som finnes, i hvilket omfang de vil bli berørt og av andre hensyn i

saken. Det innebærer en plikt til å synliggjøre hvordan prinsippene er vurdert i den enkelte sak, i hvilken grad de er relevante, og hvilken vekt de er tillagt.

Ettersom planvedtaket berører naturtyper som er truet på Norsk rødliste for naturtyper 2018 er det vår vurdering at miljørettsprinsippene i §§ 8-12 vil måtte tillegges større og avgjørende vekt. I dette tilfellet burde byggeområder og områder for infrastruktur vært lokalisert utenom de viktige naturforekomstene.

Planfaglige mangler

Ettersom det er angitt sone hvor gjeldende reguleringsplan fortsatt skal gjelde uendret, vil gjeldende arealdisponering i reguleringsplanen anses for å være i samsvar med og som en del av kommuneplanens arealdel. Dette medfører at reguleringsplanforslaget ikke fullt ut er i samsvar med gjeldende fastsatt arealbruk.

Dagjeldende konsekvensutredningsforskrift av 19.12.14 for planer etter plan- og bygningsloven § 3 bokstav b forutsatte at detaljreguleringsplaner på inntil 15 dekar som innebærer endringer av kommuneplan eller områderegulering, skulle vurderes etter vedlegg III. Planen vil utvilsomt komme i konflikt med forekomster av truede naturtyper og verdifulle naturtyper av verdi B, og sånn sett utløse konsekvensutredningsplikt i henhold til dagjeldende konsekvensutredningsforskrifts oppfangskriterium i vedlegg III bokstav d. Deler av virksomheten planen nå tilrettelegger for vurderes å kunne komme i konflikt med regionalt viktig friluftslivsinteresser på stedet. Virkningene for friluftsliv burde vært utredet nærmere, og da som følge av kriterium i tidligere gjeldende forskrift vedlegg III bokstav e. Følgelig burde planen vært konsekvensutredet.

Jordvern

Fylkesmannen fremmer innsigelse til deler av detaljreguleringsplanen for Gildeskål Kirkested. Det fremmes det innsigelse til KI1, KI2, KI3, KI4 og f_SGS. Innsigelsen begrunnes i jordvernshensyn.

Innsigelsen fremmes i medhold av plan- og bygningsloven § 5-4 første ledd og tredje, jf. nærmere presisering i rundskriv T-2/16 kap. 3.6 femte og sjette kulepunkt. Planforslaget er etter vår vurdering i konflikt med de statlige føringene for jordvern.

Beskrivelse av området:

Gjeldende reguleringsplan for området er Reguleringsplan for Gildeskål Kirkested Plan ID 199305, vedtatt 05.10.1993. Kommuneplanens arealdel 2015 – 2027 er vedtatt i kommunestyret 01.03.2016. Planområdet ligger delvis innenfor området for gjeldende reguleringsplan og med tillegg til innlemmelse av sjøareal utenfor naustgruppen i søndre del av planområde. Planområdet er på 707,6 daa, 304,7 daa av arealet er sjøareal.

Nord og syd for kirkestedet har landskapet preg av veksling mellom naturmark og dyrket mark. Helt i nord er det et tilgrensende boligområde med småhus. Helt i syd er det en rekke med naust. Ellers er planområdet ubebygget. Planområdet er noe kupert med flate partier innimellom og kan karakteriseres som småkupert haug/åslandskap.

Både bebyggelsen på kirkestedet og kulturlandskapet rundt prestegården har store estetiske verdier. Kulturlandskapet sammen med kystlandskapet er viktige elementer i opplevelsen av Gildeskåls identitet. Viktige elementer i kulturlandskapet som har vært del av prestegårdens

jordbruksdrift: Korsvollen, Tiendbodækra, Flotta og Smiækra. Disse er regulert til spesialområde kulturvern i gjeldende reguleringsplan og dette videreføres i denne planen.

Vurdering:

Fylkesmannen viste 13.03.17 ved oppstart av planarbeidet til [nasjonal og regional jordvernpolitikk](#) som tilsier at kommunene bør unngå å omdisponere jordbruksareal til andre formål. Gamle kirkesteder med prestegårder er ofte plassert i gode jordbruksområder. Det vil derfor også ut fra et kulturlandskapshensyn være ønskelig å bevare dette inntrykket rundt kirkestedet.

Større, sammenhengende jordbruksarealer, inklusive innmarksbeiter, bør bevares og sikres mulighet for fortsatt og/eller framtidig drift. Dersom det planlegges tiltak som adkomst, turstier, parkering mv. som innebærer omdisponering av mindre jordbruksarealer, må dette og alternative plasseringer konsekvensutredes og synliggjøres i planutkastet. Fylkesmannen vil legge stor vekt på at alternative løsninger er godt utredet og vurdert. Vi anbefaler at eventuelle turveier mv legges i utkanten av jordbruksarealene, eventuelt følger dagens driftsveier.

Plan- og bygningslovens (pbl) § 3-1 angir oppgaver, mål og krav som skal inngå i planleggingen og som planer skal bidra til å løse eller sikre. Ett av kravene som er listet opp er at planer skal b) sikre jordressursene. Her ligger det en klar forventning om at planmyndighetene gjennom sine planer ivaretar ressursgrunnet for jordbruksproduksjon.

Fra dagens regjering og Storting er det en tydelig holdning til at jordvernet skal vektlegges i større grad enn tidligere. [Nasjonal jordvernstrategi](#) ble i 2015 vedtatt av Stortinget, med klare forventninger om å redusere omdisponering av dyrket jord og dyrkbar jord. Målet er at årlig omdisponering av disse jordbruksressursene ikke skal overstige 4000 dekar. Strategien ble [oppdatert i forbindelse med statsbudsjett for 2019](#) og viderefører i stor grad de samme forventningene, i tillegg til to nye tiltak. I slutten av 2018 sendte landbruks- og matministeren ut et [brev til fylkesmennene](#) for å klargjøre jordvern som nasjonal eller vesentlig regional interesse i kommunenes planlegging. Brevet viser tydelig hvilke vurderingskriterier som er aktuelle når Fylkesmannen skal fremme innsigelser med bakgrunn i jordvern.

For Nordland har Fylkesmannen fulgt opp de nasjonale målsettingene og vedtatt en [strategisk plan for jordvern i Nordland](#). Denne planen beskriver hvordan forvaltningen, og særlig kommunene, skal følge opp jordvernens hensynet i arealplanleggingen. I vår strategiske plan har vi som mål at det ikke skal omdisponeres mer enn 200 daa dyrka og 200 daa dyrkbar jord i Nordland per år. Helst bør årlig omdisponering være lavere enn dette.

Av planen framgår det at det er planlagt en kjørbare gangvei fra kirka og rett nordover. Veien har navn SGS. Veien går over fulldyrka areal (Flotta) og over innmarksbeiteareal. Drøyt 100 meter av veien går over fulldyrka areal.

Museumsbygning (KI1) er delvis plassert på fulldyrka areal og delvis på areal klassifisert som innmarksbeite. Ifølge verdiklassifiseringen fra NIBIO har det fulldyrka arealet stor verdi og innmarksbeitearealet har middels verdi. Deler av innmarksbeitearealet er klassifisert som dyrkbart areal.

Museumsanlegg ved prestegården (KI4) er plassert på innmarksbeiteareal av middels verdi. Museum/retreatsenter (KI2 og KI3) er plassert på innmarksbeite og skog av høy bonitet, deler av vei, f_SV1 går over dyrkbart areal av stor verdi.

VIDERE SAKSGANG

Innsigelsene medfører at planen ikke kan egengodkjennes av kommunen slik den nå foreligger.

Kommunen bes om å vurdere alternativ planløsning og Fylkesmannen deltar gjerne i slik dialog.

Dersom kommunen velger å ikke ta innsigelsen til følge, vises det til rundskriv H-2/14 *Retningslinjer for innsigelse i plansaker etter plan- og bygningsloven* for videre behandling

Med hilsen

Tom Cato Karlsen

Lill Hildonen
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Saksbehandlere

Kopi til:

Statens vegvesen	Postboks 1010 Nordre	2605	LILLEHAMMER
	Ål		
Nordland fylkeskommune	Postmottak Fylkeshuset	8048	Bodø